

Ruokaviraston raportti

Lannoitevalmisteiden valvonnan raportti 2024

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Lannoitevalmisteiden valvonnan raportti 2024

Päiväys:	13.6.2025
Asianumero:	329/00.01.02.00.01/2025
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Elintarvikeketjulinja, kasvintuotannon osasto, kasvinterveys- ja lannoiteyksikkö
Hyväksyjä:	Tuula Mäki-Valkama
Laatija/laatijat:	Tarja Alainen, Marja Lehtolainen, Risto Retkin, Merja Torniainen ja Olli Venelampi
Lisätietoja:	lannoitevalvonta@ruokavirasto.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1. ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA.....	4
2. VALVONTASUUNNITELMIEN TOTEUTUMINEN	4
3. TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄDÖSTENMUKAISUUS.....	5
4. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	6
5. ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET	7
6. VALVONNAN RESURSSIT	7
7. MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN	8

1. ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA

Lannoitevalmisteiden valvonnan tavoitteena on varmistaa, että markkinoilla olevat tuotteet vastaavat pakkausmerkintöjään ja täyttävät lainsäädännön vaatimukset. Näin turvataan elintarviketuotannon turvallisuus ja ehkäistään maaperän ja pohjaveden saastumista.

Vuonna 2024 valvonta toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Painopisteenä olivat erityisesti kiertotaloustuotteet, kuten teollisuuden sivutuotteet ja jätteet, joita käytetään lannoitevalmisteiden raaka-aineina. Tarkastuksissa kiinnitettiin huomiota raaka-aineiden muutoksiin, pakkausmerkintöihin ja tuoteselosteiden oikeellisuuteen.

Lannoitelainsäädäntöön tuli merkittäviä muutoksia: EU:n uusi lannoitevalmisteasetus ja kansallinen lannoitelaki astuivat voimaan 2022, ja niiden toimeenpano vaati huomattavia resursseja vielä vuonna 2024. Valvonnassa painotettiin erityisesti toimijoiden ohjausta ja tiedottamista. Tiedonvälityksen keskeisiä kanavia olivat Ruokaviraston verkkosivut, uutiskirjeet ja koulutustilaisuudet.

Valvonnan vaikuttavuutta mitattiin muun muassa tuotteiden säädöstenmukaisuudella. Tavoitteena oli, että vähintään 75 % tarkastetuista tuotteista täyttää vaatimukset. Vuonna 2024 tämä ei toteutunut: 57,6 % tuotteista sai huomautuksen tai muun toimenpiteen. Suurin osa puutteista liittyi vanhentuneisiin pakkausmerkintöihin. Valvontaa on myös kohdistettu toimintoihin, joissa on epäilty olevan puutteita. Puutteiden löytyminen kertoo enemmän valvonnan onnistuneesta kohdentamisesta, ei niinkään tuotteiden yleisistä ongelmista.

Vakavat puutteet pysyivät vähäisinä, ja suurin osa havaituista ongelmista korjattiin nopeasti. Erityisesti pienemmillä laitoksilla havaittiin enemmän puutteita kuin suurilla, säännöllisesti valvotuilla toimijoilla. Toimijoiden osaaminen ja säädöstuntemus olivat kuitenkin yleisesti hyvällä tasolla.

Valvonnan ennaltaehkäisevät toimet – kuten ohjeistus, koulutus ja riskiperusteinen kohdentaminen – ovat tuottaneet hyviä tuloksia. Useimmat puutteet korjattiin jo ennen viranomaispuuttumista, eikä hallinnollisia pakkokeinoja tarvittu kuin harvoin.

2. VALVONTASUUNNITELMIEN TOTEUTUMINEN

Vuoden 2024 lopussa valvontarekisterissä oli 776 kohdetta, mikä on 25 vähemmän kuin edellisvuonna. Vähennykseen vaikutti ilmoitusvelvollisuuden poistuminen tietyiltä ainesosien valmistajilta. Maahantuojia EU:n ulkopuolelta oli 72 ja vientiä harjoitti 23 toimijaa. Luettelo rekisteröidyistä toimijoista on

Lannoitevalmisteiden valvonnan raportti 2024

Ruokaviraston internetsivuilla¹.

Sähköinen vuosi-ilmoitusjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2023, mutta sen käyttöönotto aiheutti edelleen viivettä ilmoitusten käsittelyssä. Noin 30 % ilmoitusvelvollisista ei toimittanut tietoja vuonna 2024.

Vastavuoroisen tunnustamisen hakemusten määrä kasvoi. Vuonna 2024 tehtiin 20 päätöstä, joista suurin osa koski mikro-organismeja sisältäviä tuotteita.

Tuotevalvonnan painopiste oli CE-merkittyjen tuotteiden sekä kotimaisten ja ulkomaisten orgaanisten ja epäorgaanisten lannoitteiden tarkastuksessa. Näytteitä otettiin yhteensä 213 kappaletta (tavoite 235). Näytteistä 55 % otettiin valmistuksen valvonnassa, 40 % markkinavalvonnassa ja 5 % maahantuonnissa.

Valvonta kohdistettiin erityisesti elintarviketuotantoon tarkoitettuihin ja uusiin markkinoille tulleisiin tuotteisiin. Tarkastuksissa arvioitiin muun muassa tuotteiden hygieniää, haitallisten aineiden pitoisuuksia ja pakkausmerkintöjen oikeellisuutta.

Toiminnan tarkastuksia tehtiin 44 kappaletta. Tarkastukset kohdistettiin erityisesti laitoksiin, jotka käsittelevät jätteitä ja orgaanisia sivutuotteita. Tarkastusten suunnittelussa käytettiin riskiluokitusmallia, jossa huomioitiin mm. tuotantomäärät, raaka-aineiden riskit ja aiemmat puutteet.

Omavalvonnan raportointivelvoite poistui vuonna 2023, mutta sen toteutusta valvottiin edelleen osana tarkastuksia. Seurantatarkastuksia ei tehty vuonna 2024.

Alkutuotannon toimijoiden, kuten maatilojen ja kauppapuutarhojen, valvonta toteutettiin ELY-keskusten tarkastajien toimesta. Valvonnassa varmistettiin, että toimijat noudattavat lannoitevalmisteiden käyttöön liittyviä rajoituksia, kuten ravinne- ja raskasmetallirajoja sekä varoaikoja. Toimijoiden tuli pystyä osoittamaan käytetyt ravinne- ja metallimäärät kirjallisesti.

3. TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄDÖSTENMUKAISUUS

Vuonna 2024 valvotuista lannoitevalmisteista 57,6 %:lle annettiin huomautus, kehoitus, määräys tai kielto. Suurin osa puutteista liittyi vanhentuneisiin pakkausmerkintöihin, mikä johtui osin siirtymävaiheesta uuteen lainsäädäntöön. CE-merkittyjen tuotteiden osalta puutteet koskivat ainoastaan merkintöjä.

Yhteensä 12 tuote-erää kiellettiin markkinoilta. Kiellot liittyivät pääasiassa epäorgaanisten lannoitteiden ravinne- ja haitta-ainepitoisuuksiin sekä

¹ <https://avointieto.ruokavirasto.fi/#/kasvi/lannoitetoimijat>

maanparannusaineiden hygieniaan. Vaikka kieltojen määrä kasvoi edellisvuosiin verrattuna, suurin osa puutteista korjattiin valvontaprosessin aikana ilman hallinnollisia pakkokeinoja.

Ruokavirasto julkaisee internetsivuilla lakisääteisen raportin, johon sisältyvät näytteiden analyysitulokset ja niiden perusteella annetut valvonnan päätökset².

Lannoitevalmisteita valmistaviin laitoksiin tehtiin 44 tarkastusta. Näistä 20:ssä havaittiin puutteita, yhteensä 43 kappaletta. Puutteet jaoteltiin kolmeen luokkaan:

- Luokka 1 (vakava puute): 1 tapaus, liittyi raaka-aineisiin.
- Luokka 2 (selkeä sädösten vastaisuus): 8 tapasta, mm. kriittisten valvontapisteiden puutteet.
- Luokka 3 (lievä puute): 34 tapasta, mm. kirjanpidon ja omavalvontasuunnitelmien puutteet.

Huomionarvoista on, että 23 tarkastuksessa ei havaittu lainkaan puutteita. Määrä on selvästi enemmän kuin aiempina vuosina.

Puutteita havaittiin erityisesti pienillä laitoksilla, joiden valvontaväli on pidempi. Suuremmilla, säännöllisesti valvotuilla laitoksilla puutteita esiintyi vähemmän. Myös vapaaehtoisen laatulannoitejärjestelmän käyttöönotto vaikutti positiivisesti sädöstenmukaisuuteen.

4. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Vuonna 2024 lannoitevalvontaan ei kohdistunut auditointeja.

Ruokavirasto järjesti koulutuksia sekä ELY-keskusten että valtuutettujen tarkastajien osaamisen varmistamiseksi:

- ELY-tarkastajien koulutus pidettiin 18.1.2024. Koulutuksessa käsiteltiin vuoden 2024 markkinavalvonnan tavoitteita ja lannoitelainsäädännön muutoksia.
- Valtuutettujen tarkastajien koulutus järjestettiin 31.1.–1.2.2024 yhdessä rehuvalvonnan kanssa. Koulutuksessa painotettiin ajankohtaisia aiheita, kuten sähköisten näytteenottopöytäkirjojen käyttöönottoa ja valvontatuloksia.

Koulutuksista saatu palaute oli myönteistä. Erityisesti käytännön esimerkit uudistuneesta lainsäädännöstä koettiin hyödyllisiksi.

Lannoitevalvonnan asiakkailta saatiin vain vähän palautetta. Yksittäisiä kommentteja tuli Ruokaviraston verkkosivujen palautekanavan kautta, ja ne on huomioitu sivuston kehittämisessä.

² <https://avointieto.ruokavirasto.fi/#/kasvi/lannoitevalvonta>

5. ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

Ruokavirasto osallistui useisiin koulutus- ja seminaaritilaisuuksiin, joissa käsiteltiin ravinteiden kierrätystä, lannoitelainsäädäntöä ja sen valvontaa. Vaikka suoria koulutuksia toimijoille ei järjestetty, tiedonvälitystä toteutettiin aktiivisesti:

- Verkkosivujen sisältöä päivitettiin erityisesti lainsäädännön muutosten osalta.
- Uutiskirjeitä julkaistiin kolme kappaletta.
- Sidosryhmätapaamisten ja kahdenkeskisten keskustelujen kautta annettiin ohjausta.
- Lausuntoja annettiin 43 kappaletta liittyen lähinnä ympäristölupaprosesseihin.

Tuotevalvonnassa haitallisten aineiden raja-arvojen ylitykset johtivat kieltoihin. Muiden puutteiden, kuten virheellisten merkintöjen, osalta annettiin huomautuksia ja kehotuksia. Toistuvissa tapauksissa edellytettiin selvityksiä ja korjaavia toimenpiteitä.

Toiminnan tarkastuksissa määrätyille korjauksille asetettiin määräajat. Vakavat puutteet tarkastettiin erikseen, lievemmät seuraavalla tarkastuskierroksella. Puutteet vaikuttivat myös tarkastustiheyteen tulevina vuosina.

Valvontajärjestelmää kehitettiin erityisesti lainsäädännön muutosten toimeenpanon tueksi:

- Tarkastajakoulutuksia kehitettiin lisäämällä kokemusten jakamista.
- Tietojärjestelmiä ja verkkosivustoa uudistettiin.
- Uusia ohjeita julkaistiin mm. tuoteselosteista, laatujärjestelmistä ja HACCP-menetelmistä.
- Sähköinen vuosi-ilmoitusjärjestelmä otettiin käyttöön, mikä nopeutti ilmoitusten käsittelyä.
- Tuotevalvonnan raportointi uudistettiin: analyysitulokset ja valvontapäätökset julkaistaan nyt avoimessa verkkopalvelussa.
- ICSMS-järjestelmä ja sähköinen näytelähete otettiin käyttöön, mikä tehosti valvontaa.

Laboratorio mukautti toimintaansa uuden lainsäädännön vaatimuksiin. Analytiikkaa kehitettiin, ja asiakaskysymyksiin vastattiin tehokkaasti. Valvontanäytteiden sesonkiluonteisuus hallittiin onnistuneesti. Lisäksi laboratorio osallistui EU:n standardointityöhön, jonka tuloksia hyödynnetään tulevina vuosina.

6. VALVONNAN RESURSSIT

Ruokavirasto vastasi lannoitevalmisteiden valvonnasta ja siihen liittyvän

Lannoitevalmisteiden valvonnan raportti 2024

lainsäädännön toimeenpanosta. Vuonna 2024 tähän käytettiin yhteensä noin 3,3 henkilötyövuotta (htv) Ruokaviraston omasta valvontahenkilöstöstä.

Valtuutetut tarkastajat (8 henkilöä) osallistuivat näytteenottoon ja tarkastuksiin, työpanos yhteensä noin 0,3–0,5 htv. ELY-keskusten tarkastajille oli kohdennettu noin 80 henkilötyöpäivää (noin 0,3 htv). Lannoitevalmisteiden markkinavalvontaa tehtiin Etelä-Savon, Hämeen, Keski-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-keskuksissa. Vuoden aikana tehtiin henkilöstöjärjestelyjä: yksi uusi tarkastaja valtuutettiin ja kahden tarkastajan työmäärää lisättiin.

Ruokaviraston laboratorio käytti noin 5 htv lannoitevalmisteiden analytiikkaan, menetelmien ylläpitoon ja kehittämiseen. Laboratorion työpanos oli keskeinen osa valvontaprosessia, erityisesti uusien säädösten edellyttämien analyysien osalta.

Lainsäädännön muutokset ja sähköisten järjestelmien kehittäminen vaativat merkittävää työpanosta lannoitevalvonnan henkilöstöltä. Erityisesti sähköisten ilmoitus- ja näytteenottojärjestelmien käyttöönotto tehosti toimintaa, mutta vaati alkuvaiheessa lisäresursseja.

7. MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

Ruokavirasto jatkaa lannoitealan toimijoiden ohjaamista kohti suurempaa vastuuta tuotteiden ja tuotannon vaatimustenmukaisuudesta. Uusi lannoitelaki korostaa tätä vastuuta edellyttämällä kaikilta toimijoilta laatujärjestelmän käyttöönottoa. Valvonnassa ja neuvonnassa painotetaan jatkossa erityisesti tämän järjestelmän toteutumista.

Teemoitettu valvonta jatkuu sekä valmistuksenvalvonnan että markkinavalvonnan osalta. Kohdennettu valvonta nopeuttaa analyysitulosten valmistumista ja parantaa kustannustehokkuutta. Tuotevalvonnan havainnot ohjaavat valmistuksen valvontaa ja päinvastoin. Sähköisen asiointin kehittäminen parantaa asiakaspalvelua ja tehostaa viranomaisen toimintaa.

Kuluttajien ja yritysten tietoisuus ympäristö- ja terveysvaikutuksista kasvaa. Samalla markkinat muuttuvat nopeasti esimerkiksi raaka-aineiden saatavuuden ja energiahintojen vuoksi. Tämä näkyy uusina tuotteina, kierrätysmateriaalien hyödyntämisenä ja uusina riskeinä.

Lainsäädäntö kehittyy jatkuvasti:

- Ympäristö- ja jätelainsäädäntö sekä tuotemarkkinointia koskevat säädökset muuttuvat.
- EU:n lannoiteasetuksen osalta laaditaan yhteisiä ohjeita markkinavalvontakäytännöistä.

Lannoitevalmisteiden valvonnan raportti 2024

- Kansallinen lannoitelaki antaa viranomaisille uusia työkaluja, kuten velvoitteidenhoitoselvitykset ja seuraamusmaksut.

Tulevia painopisteitä ovat:

- Verkkokaupan valvonta: kehitetään etämyyntiin liittyviä valvontakäytäntöjä ja hyödynnetään anonyymiä näytteenottoa.
- Ympäristöturvallisuus ja uudet teknologiat: huomioidaan riskiperusteisessa valvonnassa.
- Kansallinen markkina- ja valvontastrategia 2026–2029 on valmisteilla. Siinä otetaan huomioon uudet säädökset ja globaalin kaupankäynnin haasteet.

Tekoälyn hyödyntämistä lisätään erityisesti viestinnän apuvälineenä. Myös tämän valvontaraportin tekemisessä on käytetty apuna Copilot-ohjelmaa.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har satts upp och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7